

*Lumea e ca o carte frumoasă,
care însă prea puțin folosește aceluia care nu știe să o citească.
(Carlo Goldoni)*

S-au scris nenumărate tomuri despre artă și opera de artă, despre procesul de creație și procesul de receptare artistică, despre regulile, normele și criteriile de valoare specific diferite de la o epocă la alta, de la o societate la alta, de la o generație la alta. Independent de orice teorie estetică sau de orice stadiu de cercetare științifică, rămâne incontestabil faptul că prin opera de artă se produce și se transmite sens. Nevoia de sens este elementară oamenilor și trebuie înțeleasă ca o dorință de cunoaștere și de autoexpresie, iar arta ca o posibilitate de a aprofunda această nevoie.

A privi lumea ca pe o operă de artă și existența omului în lume ca pe un act creativ, a explica arta ca pe o rafinare și aprofundare expresivă a vieții cotidiene cu care stă în strânsă legătură, constituie miezul multor teorii și modele actuale. Aceluia care însă “nu știe să citească” îi rămâne orice sens (al lumii) străin, și desigur prima idee care se desprinde de aici conduce la necesitatea educației, înțelegând prin aceasta mai ales dezvoltarea conștiinței, cunoașterea anumitor conținuturi și necesitatea de a însuși noi conținuturi.

Studii elementare de psihologie cognitive arată că oamenii se simt bine cu ceea ce înțeleg sau cu ceea ce descoperă a fi plin de sens prin propria capacitate de a învăța și de a înțelege. Învățarea produce modificări în structura și percepția eului. Prelucrarea informației este dependentă în forme multiple de contextul fizic, psihic și social și cunoaște practic o permanentă adaptare dependentă de aceste contexte. Tocmai în această interdependență constă rolul educațional și terapeutic al artei precum și modalitatea ei de a intermedia sens, inclusiv prin formule făturișe de nonsens.

Deși arta, pedagogia artistică și terapia prin artă folosesc moduri de lucru asemănătoare și se relaționează puternic la exprimarea de sine, totuși criteriile de lucru respectiv judecățile de valoare sunt foarte diferite. Pedagogia artistică se concentrează pe educație, iar terapia prin artă sprijină procese de vindecare. Artă ca domeniu al culturii are însă pretenția și calitatea de a transcende caracterul unei experiențe pur personale, de a reflecta spiritul timpului, de a-l forma sau chiar de a-l precede. Trăim actual într-o lume în care tot mai frecvent dispar aceste demarcații. Artă riscă să fie absorbită de terapie datorită valului psihologizant la modă în ultimele decenii, iar educația artistică riscă să fie înlocuită printr-o ideologizare de tipul “orice este artă”. Artă își pierde în acest proces calitatea critică și este identificată cu o propedeutică misionară, în care mulți indivizi se descoperă artiști prin simplul gest creativ de autoexprimare, și mulți artiști se descoperă terapeuți urmărind mai degrabă rațiuni de comunicare decât standarde estetice. (...)

Dana Fabini

Extras din prelegerea:

Künstlerische Themen und Verfahren. Über die Kunst zur Erkenntnis und Integration

workshop european: Îndrumare profesională în pedagogia artistică și terapeutică

Kölner Institut für Kulturarbeit und Weiterbildung, Köln, 28.-30.10.2011